Gemeente Gorinchem

Eerste verkenning naar een Gorcumpas

Inhoudsopgave

Inleiding		3
Hoofdstuk 1	Stadspassen in Nederland	4
Hoofdstuk 2	Mogelijke varianten Gorcumpas	6
Hoofdstuk 3	Draagvlak in Gorinchem	11
Hoofdstuk 4	Algemene risico's en randvoorwaarden	14
Hoofdstuk 5	Inkoopmogelijkheden	16
Hoofdstuk 6	Conclusies en aanbevelingen	18
Bijlage 1:	Doelstellingen gemeente Gorinchem	20
Bijlage 2:	Situatieschets	21
Bijlage 3:	Overzichtstabel stadspassen in Nederland	23
Bijlage 4:	Advies Avres	27

Inleiding

Ambitie collegeprogramma '22-'26

We onderzoeken de mogelijkheden van invoering van een minimapas/ Gorcumpas. We zetten hierbij in op een pas die breder te gebruiken is.

Daarbij onderzoeken we expliciet mogelijkheden voor samenwerking met culturele activiteiten.

Het college en de gemeenteraad van Gorinchem hebben de ambitie en de wens uitgesproken om de mogelijkheden voor invoering van een stadspas voor alle Gorcumers te onderzoeken. Deze pas moet eraan bijdragen dat meer inwoners in de stad mee kunnen doen.

Ook vanuit lokale vrijwilligersorganisaties, die vaak inwoners met een laag inkomen spreken, kwam het verzoek om een pas te ontwikkelen voor deze groep mensen. Met een dergelijke pas kunnen inwoners met een laag inkomen de pas gebruiken om korting te krijgen op uitjes, lidmaatschappen en bij de aanschaf van spullen. Daarnaast kunnen inwoners met een laag inkomen met een dergelijke pas makkelijker toegang krijgen tot hulp en ondersteuning zonder dat ze telkens moeten aantonen dat ze er recht op hebben.

Het college heeft de ambitie uitgesproken om te onderzoeken of een Gorcumpas een passend middel is. Vanuit de gemeenteraad is via de motie "Gorcumpas" (Z/23/756742) gevraagd om te kijken naar mogelijkheden voor een pas voor alle inwoners.

Doelstellingen

De doelstellingen waaraan de Gorcumpas in meer of mindere mate aan moet bijdragen zijn de volgende:

1. Iedereen kan, mag of wil meedoen naar vermogen.
2. Bevorderen van culturele, sportieve en maatschappelijke betrokkenheid door laagdrempelige toegang te geven tot evenementen, sportclubs en culturele instellingen.
3. Passend aanbod genereren voor specifieke doelgroepen via kortingen en voordelen, maar ook toegang tot sociale activiteiten. Dit aanbod moet ook de vraag om hulp vergemakkelijken.
4. Het aanbod moet zowel economische als maatschappelijke voordelen bieden aan inwoners, ondernemers, sportverenigingen en culturele instellingen in de gemeente.

In bijlage 1 staat de verdere uitwerking van de doelstellingen zoals opgenomen in het coalitieakkoord, collegeprogramma en ISV.

Onderzoek

Of de Gorcumpas ingevoerd kán worden is niet de vraag. Dit kan. De benodigde techniek voor een dergelijke pas is via meerdere aanbieders beschikbaar. De vragen die wel beantwoord moeten worden zijn:

- Wat zijn de doelstellingen die de gemeente wil bereiken met de stadspas?
- Is een stadspas het juiste middel voor het behalen van deze doelstellingen?
- Is de stadspas voor alle inwoners en/of voor specifieke doelgroepen?
- Zijn inwoners bereid om de stadspas te gebruiken?
- Zijn ondernemers en verenigingen bereid om actief een aanbod te doen aan inwoners van Gorinchem of aan specifieke doelgroepen?

In deze verkenning zijn de verschillende mogelijkheden voor invoering van een stadspas, de bijbehorende voor -en nadelen en de kosten in beeld gebracht. Het is aan het college en uiteindelijk de gemeenteraad of een Gorcumpas ingevoerd wordt.

1. Stadspassen in Nederland

In Nederland hebben 41 gemeenten een stadspas of pas voor inwoners met een laag inkomen. Niet al deze gemeenten hebben een vergelijkbaar profiel als Gorinchem. In bijlage 2 vindt u het profiel van Gorinchem en in bijlage 3 staat een overzicht van de bekeken stadspassen.

De bevindingen uit dit onderzoek zijn:

- Gemeenten hanteren vaak een gratis stadspas voor minima (inwoners met een laag inkomen) om armoede te bestrijden en participatie te bevorderen.
- Voor volwassenen met een gemiddeld inkomen variëren de kosten van een stadspas meestal tussen de €25 en €65 per jaar.
- Stadspassen worden over het algemeen door grote steden of regio's ontwikkeld, zoals de Rotterdampas, Dordtpas, Ooievaarspas (Den Haag), U-pas (Utrecht), Zaansepas en Gelrepas. Via deze passen worden kortingen of gratis uitjes aangeboden. Ook kunnen inwoners de tegoeden van diverse meedoen-regelingen inzetten bij sportverenigingen.
- Uit het onderzoek naar de Amstelveenpas blijkt dat het gebruik van de minimaregelingen nog achterblijft en dat de kortingen niet toereikend genoeg zijn voor de doelgroep.[1] Ook geeft het onderzoek dat BMC naar het minimabeleid heeft gedaan aan dat de pas een kleine rol speelt in het minimabeleid van deze gemeente. Verder zijn de regelingen vooral gericht op het verstrekken van geld en niet op het geven van kortingen.
- Het evaluatieonderzoek van de Ooievaarspas in Leidschendam-Voorburg laat zien dat de helft van de mensen met een laag inkomen gebruik maakt van de pas. Daarnaast is het aanbod op de pas ook niet altijd passend. Zo is een korting van 50% vaak nog ontoereikend. En wordt (het gebruik van) de pas soms ook als stigmatiserend ervaren.[2]
- De Gelrepas wordt in de gemeente Rheden door 54% van de inwoners met een laag inkomen gebruikt. [3] De meerderheid van de pashouders is tevreden met de pas. Echter, is wel de aanbeveling om het bereik en gebruik te verhogen en het aanbod interessanter en inclusiever te maken.
- In een aantal gemeenten die samenwerken met Stichting Leergeld is een kindpas gelanceerd via www.elkkinddoetmee.nl. Zo ook in Vijfheerenlanden. In deze gemeente wordt de kindpas, die inmiddels 2 jaar bestaat, door 65% van de doelgroep gebruikt.
- Kleinere gemeenten sluiten vaak aan bij een pas van een grote(re) gemeente in de omgeving. In het onderzoek is ook gekeken naar gemeenten met een vergelijkbaar inwonersaantal als Gorinchem, namelijk tussen de 35.000 en 45.000 inwoners. In totaal zijn dit 35 gemeenten. Uit onderzoek onder deze gemeenten blijkt dat:
    - 23 gemeenten geen pas hebben;
    - 7 gemeenten een cadeaukaart/winkelierspas hebben;
    - 4 gemeenten zijn aangesloten bij een andere pas (U-pas, Rotterdampas, Groene Hartpas, Gelrepas);
    - 1 gemeente een eigen pas voor inwoners met een laag inkomen heeft (Zwijndrecht);
    - 1 gemeente een doe-mee-webwinkel voor inwoners met een laag inkomen heeft (Coevorden).

[1] Document Amstelveen - Rapport rekenkameronderzoek Minimabeleid - iBabs Publieksportaal
[2] Evaluatie van de Ooievaarspas
[3] Microsoft Word - Raadsbrief m.b.t. evaluatie vernieuwing Gelrepas 2022-rapportage

- Er zijn diverse gemeenten die de wens hadden om een pas in te voeren, maar dit uiteindelijk niet hebben gedaan. De redenen hiervoor waren:
    - Zwolle: De stadspas zou het gebruik van het participatiefonds niet verhogen. Daarbij zou het tegoed vanuit het participatiefonds via de stadspas maar beperkt in te zetten zijn door inwoners met een laag inkomen. De opdracht die er nu ligt, is om de regelingen te vereenvoudigen en toegankelijker te maken. [4]
    - Amersfoort: Deze gemeente wilde met invoering van de de participatie van inwoners met een laag inkomen bevorderen.[5] Na een verkenning is besloten om geen pas in te voeren, omdat de pas duur is en het effect op de doelgroep klein is.

Deelconclusie

- Voornamelijk grote gemeenten hebben een eigen stadspas.
- Kleinere gemeenten liften mee op de stadspas van grotere gemeenten omdat zij minder aanbod binnen hun gemeente hebben.
- De meeste gemeenten die qua omvang vergelijkbaar zijn met Gorinchem hebben geen pas voor alle inwoners en ook niet voor een specifieke doelgroep.
- Het gebruik van de stadspas door inwoners met een laag inkomen en het gebruik van de minimaregelingen blijft bij veel onderzochte gemeenten achter.

[4] Document Zwolle - Bijlage 2 memo stadspas 2024 - iBabs Publieksportaal
[5] RIB_2017-034_Verkenning_naar_een_stadspas_voor_Amersfoort

2. Mogelijke varianten Gorcumpas

In Nederland zijn verschillende soorten stadspassen:

- Tegoedpas
- Kortingspas
- Laag inkomen pas
- Kindpas
- Uitgebreide pas

Er is gekeken of een pas een geschikt middel is om in te voeren en zo ja welke variant het beste bij Gorinchem past. Bij alle varianten zijn de daarbij behorende kosten, (maatschappelijke) baten en de risico's in kaart gebracht.

Tegoedpas (Bliekenbon)

De Bliekenbon is een tegoedpas die lokaal te besteden is bij aangesloten ondernemers en verenigingen. De tegoedpas kan door iedereen gekocht worden. Hierop kan een x bedrag als tegoed worden gezet en als cadeau gegeven worden.

Wat zijn de voordelen?

- Deze tegoedpas bestaat al. Hiervoor hoeven we als gemeente geen extra kosten te maken. Ondernemers hoeven geen extra scanners aan te schaffen.
- Het is mogelijk om als gemeente tegoedpassen in te kopen voor specifieke doelgroepen. Te denken valt aan de mantelzorgers. Zij kunnen via de Bliekenbon de mantelzorgwaardering vanuit de gemeente krijgen.
- Vooraf kunnen we bepalen welke producten een klant hiermee kan afrekenen.

Wat zijn de nadelen?

- Het tegoed is alleen uit te geven bij aangesloten aanbieders.
- Alleen ondernemers met een geavanceerd kassasysteem kunnen hierop aansluiten. Voor kleinere ondernemers is dit een te groot financieel risico.

Kortingspas voor iedereen

Deze pas is voor alle inwoners van Gorinchem. Met de pas krijgen inwoners:

- Korting bij lokale winkels
- Korting op sportieve, culturele en recreatieve activiteiten
- Korting bij de horeca
- Korting op cursussen en workshops

Wat zijn de voordelen?

- De pas is voor iedereen. Dit maakt het verschil tussen de financiële situatie van inwoners veel kleiner, omdat de pas aan de buitenkant niet laat zien wat je er mee kan en hoe je de pas hebt gekregen.
- Iedereen kan meedoen met dezelfde activiteiten.
- Geen stigma, iedereen is gelijk.
- Winkels, horeca en verenigingen kunnen een of meerdere aanbiedingen doen en daarmee mogelijk meer verkopen of meer leden werven.

Wat zijn de nadelen?

- Het aanbod is afhankelijk van het aantal deelnemende ondernemers. Ondernemers bepalen zelf of ze deelnemen en of ze korting willen geven.
- Hoge kosten voor het inkopen van de pas voor de gemeente. Hierdoor moeten inwoners mogelijk een pas kopen om zo de kosten te drukken.
- Een betaalde versie van de pas kan voor inwoners een drempel zijn voor het aanschaffen van de pas. De hoogte van het bedrag en het aanbod spelen hierbij een grote rol.
- De keuzevrijheid van inwoners wordt beperkt (gedwongen winkelnering).

- Alleen ondernemers met een geavanceerd kassasysteem kunnen meedoen, niet de kleine ondernemer.
- Beperkte schaalgrootte van Gorinchem maakt de pas erg duur ten opzichte van het aantal pashouders.
- Sommige regelingen en aanbieders (vervoersmaatschappijen, scholen) zijn straks niet aangesloten bij de pas, maar vallen wel onder het huidige minimabeleid. Dit zorgt voor versnippering, uitsluiting of vermindering van het aanbod.
- Invoering van de pas leidt tot backoffice activiteiten en geeft extra druk op de uitvoering denk aan het verstrekken van de pas, beantwoorden vragen over pas (pas kwijt, ik wil een ander product, ik wil naar een andere winkel. etc.).

Laag inkomen pas

Op de pas wordt het regionaal declaratiefonds verstrekt in de vorm van een tegoed van €131,- voor cultuur, sport of extra schoolkosten voor volwassenen. Dit kunnen inwoners nu bij Avres aanvragen en wordt dan aan de aanvrager overgemaakt. Voor kinderen loopt dit via Stichting Leergeld. Voor kinderen van 0-3 jaar is dit bedrag €195, voor kinderen van 4-11 jaar €354,- en kinderen van 12-17 jaar kunnen €614,- per jaar aanvragen. Dit bedrag kunnen ze gebruiken voor een lidmaatschap en voor de aanschaf van benodigde (school)spullen.

Naast de bestaande regelingen is het mogelijk dat verenigingen en winkeliers extra kortingen en acties aanbieden aan deze doelgroep.

Met deze pas krijgen inwoners met een laag inkomen:

- Gratis of met korting producten bij lokale winkels
- Gratis of korting op sportieve, culturele en recreatieve activiteiten
- Gratis of met korting een lidmaatschap van een vereniging (sport of cultuur)
- Gratis of korting bij de horeca
- Gratis of korting op cursussen en workshops
- Tegoed voor lidmaatschap bij een vereniging
- Tegoed of gratis lidmaatschap bij de bibliotheek
- Simpel toegang tot dienstverlening van samenwerkingspartners zoals de speelgoedbank en voedselbank. Ze hoeven dan niet meer apart aan te tonen dat ze binnen de doelgroep valen.

Wat zijn de voordelen?

- Inwoners met een laag inkomen vragen een pas aan of krijgen deze standaard als ze een bijstandsuitkering krijgen.
- Het bedrag voor het regionaal declaratiefonds kan alleen besteed worden bij de aangesloten verenigingen en organisaties. Hierdoor is een steekproef niet nodig voor de accountant.
- Budget voor minimaregelingen kan door een klant niet meer besteed worden aan andere dingen.

Wat zijn de nadelen?

- Het aanbod is afhankelijk van het aantal deelnemende ondernemers. Ondernemers bepalen zelf of ze deelnemen en of ze korting willen geven.
- Het bedrag van het regionaal declaratiefonds kan alleen bij aangesloten verenigingen en partijen besteed worden. Nu krijgt de inwoner het geld en is het 'vrij' besteedbaar aan sport- en cultuur activiteiten.
- De regelingen worden ingewikkelder voor inwoners.
- Extra druk op de backoffice en uitvoering i.v.m. verstrekken pas, beantwoorden vragen over pas (pas kwijt, ik wil een ander product, ik wil naar een andere winkel, etc.).
- Mogelijk een stigma op het hebben van deze pas, omdat het daardoor zichtbaar is dat men een laag inkomen heeft. Dit kan in het begin zorgen voor een afname van het gebruik van het regionaal declaratiefonds.
- De sportbenodigdheden zijn alleen lokaal verkrijgbaar. De lokale winkels bieden mogelijk niet alle benodigdheden voor alle sporten.
- Sommige regelingen en aanbieders (vervoersmaatschappijen, scholen) zijn straks niet aangesloten bij de pas, maar vallen wel onder het huidige minimabeleid. Dit zorgt voor versnippering, uitsluiting of vermindering van het aanbod.

Kindpas

De kindpas bevat een aanvullend aanbod aan kortingen op (gezins)activiteiten voor kinderen naast het aanbod vanuit Stichting Leergeld. Op de pas krijgen de kinderen een tegoed om activiteiten van te doen. De hoogte van dit bedrag kan door de gemeente zelf worden bepaald en worden toegekend. In Vijfheerenlanden wordt vanaf 2023 al van deze pas gebruik gemaakt.

Wat zijn de voordelen?

- Kinderen in een gezin met een laag inkomen ontvangen de pas via Stichting Leergeld, nadat ze bij deze stichting een aanvraag hebben gedaan voor het Regionaal declaratiefonds voor kinderen.
- De pas is er voor kinderen om extra (gezins)activiteiten te kunnen doen los van het aanbod dat beschikbaar is binnen het regionaal declaratiefonds voor kinderen. Het bedrag van dat fonds blijft beschikbaar voor de doeleinden waarvoor ze bedoeld zijn en worden niet via de pas uitgekeerd.
- De hulpverlening blijft in contact met de kinderen en hun ouders.
- Indien er een samenwerking tot stand komt met de pas in Vijfheerenlanden is het aanbod aan activiteiten groter. Een verbreding richting gemeente Molenlanden is hierin ook mogelijk.

Wat zijn de nadelen?

- Het aanbod is afhankelijk van het aantal deelnemende ondernemers. Ondernemers bepalen zelf of ze deelnemen en of ze korting geven.
- Extra druk op de backoffice acitviteiten en uitvoering i.v.m. verstrekken pas, beantwoorden vragen over pas (pas kwijt, ik wil een ander product, ik wil naar een andere winkel, etc.).
- Mogelijk een stigma op het hebben van deze pas, omdat het daardoor zichtbaar is dat iemand een laag inkomen heeft. Dit kan resulteren in een niet volledig besteed budget door de doelgroep.

Uitgebreide pas

Deze pas is een combinatie van de tegoedpas, kortingspas en pas voor inwoners met een laag inkomen. De pas biedt een tegoed en regelingen voor specifieke doelgroepen, kortingen/aanbiedingen op goederen of uitjes die ondernemers bieden via de pas, of het betalen van een lidmaatschap.

Voor deze pas gelden alle bovenstaande voor- en nadelen.

Totaaloverzicht

	Tegoedpas	Kortingspas	Laag inkomen pas	Kindpas	Uitgebreide pas
Cadeaukaart	X	X			X
Korting bij lokale winkels		X	X		X
Korting op sportieve, culturele en recreatieve activiteiten		X	X		X
Korting bij de horeca		X	X		X
Korting op cursussen en workshops		X	X		X
Korting bij verenigingen			X		X
Mantelzorgcompliment	X				X
Vrijwilligerstegoed	X				X
Meedoenregeling volwassenen			X		X
Meedoenregeling kinderen			X	X	X

Totaaloverzicht van de verschillende mogelijkheden voor Gorinchem

Soorten passen (H2, H3)		Tegoedpas	Kortingspas	Laag inkomen pas	Kindpas	Uitgebreide lokale pas	Aansluiten Dordtpas	Geen pas
Doelstelling (H1, Bijlage 1)	Doel pas	Cadeaukaart	Kortingen	Kortingen Tegoed RDF	Tegoed voor (gezins) activiteiten	Kortingen, Tegoed RDF	Kortingen, Tegoed RDF	Optie 1: Verhogen tegoed RDF Optie 2: Gerichte lokale acties
	Doelgroep	Iedereen	Iedereen	Minima	Kinderen minima	Iedereen	Iedereen	Optie 1: Minima Optie 2: Iedereen/doelgroep
	Bevorderen van cultuur, sport	-	+	+	+	+	+	-
	Stigmatiserend	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee
	Passend bij doelstelling	-	-	+	+	++	++	++
	Aanbod door/ besteding bij	Winkels	Winkels	Winkels Verenigingen Activiteiten	Winkels Verenigingen Activiteiten	Winkels Verenigingen Activiteiten	Winkels Verenigingen Activiteiten	Optie 1: Verenigingen Optie 2: Afhankelijk van actie
	Verwacht gebruik door minima	N.v.t.	laag	50%	70%	50%	50%	100% huidige gebruik RDF
	Hoeveelheid aanbod	N.v.t.	Weinig	Weinig	Regionaal en landelijk	Weinig	Regionaal	Lokaal
Impact (H2, H3, Bijlage 3)	Economische impact	+	+	-	-	+	+	+
	Sociale impact	-	-	+	+	+	+	+
	Besteding	Lokaal	Lokaal	Lokaal	Avres regio	Lokaal	Regio Dordrecht	Lokaal
	Bereik doelgroep	-	-	-	+	+	+	+
	Inzet hulpverlening	+	+	-	+	-	-	+
Uitvoering (H4, H5)	Ingezet (in het land) door	Winkeliers	Winkeliers	Gemeenten	St. Leergeld	Gemeenten	Dordrecht	Gemeente
	Uitvoerbaarheid	N.v.t.	?	?	?	?	?	
	Aansluiten aanbieders	+	-	+	+	-	+	+
	Bestuurlijk proces Avres	Nee	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Optie 1: Ja Optie 2: Nee
Kosten (H6)	Kosten inwoner	Eigen keuze	€	Gratis	Gratis	€€	€€	Gratis
	Kosten tegoed voor doelgroep	x	x	€€	€€	€€€	€€€	€
	Kosten uitvoering	N.v.t.	€	€	€	€€	€€	€
	Kosten techniek	Geen extra	€	€€	€	€€€	€€€	N.v.t.

Inkoop (H6)	Inkoopmogelijkheden	Huidige Bliekenbon	Extra subsidie GCM	Aanbesteding	Extra subsidie st. Leergeld	Aanbesteding		Optie 1: Geen Optie 2: Afhankelijk van actie, geen aanbesteding
	Inkoop door	GCM bij Groupcard	GCM uitbreiding Bliekenbon bij Groupcard	Gemeente	Gemeente en St. Leergeld	Gemeente	Gemeente	Optie 1: Avres Optie 2: Gemeente
Draagvlak (H4)	Stichting Gorinchem Citymarketing (GCM)	+	-	-	+	+	?	0
	Hulpverleners armoede	0	0	-	++	-	-	++
	Inwoners	*Nader te onderzoeken*						
	Ondernemers							
	Verenigingen							

Legenda

-	negatief	
0	neutraal	
+	positief	
€	kosten tot €50.000 per jaar	kosten inwoners <€50,-
€€	kosten tot €100.000 per jaar	kosten inwoners > €50,-
€€€	kosten tot €150.000 per jaar	
€€€€	kosten hoger dan €150.000 per jaar	

3. Draagvlak in Gorinchem

Om een goede afweging te kunnen maken voor het wel of niet invoeren van een pas is het belangrijk om zicht te krijgen op het draagvlak. Daarom is bij verschillende belanghebbenden/betrokkenen in onze stad gevraagd naar hun visie op het invoeren van een Gorcumpas. Inwoners, ondernemers, verenigingen en instellingen in onze stad is in dit stadium nog niet gevraagd naar hun mening. Hieronder de eerste bevindingen die zijn opgehaald.

Inwoners, ondernemers en verenigingen

Op donderdag 10 april gaan we tijdens een I&O sessie met de gemeenteraad in gesprek over de bevindingen van de eerste verkenning voor een Gorcumpas. Zodra meer duidelijkheid is over de richting voor een bepaald type pas, kan een (digitaal) onderzoek onder inwoners worden overwogen en uitgevoerd. Daarnaast gaan we in gesprek met leden van de cliëntenraad van Avres en kan ook onder hen een onderzoek uitgevoerd/voorgelegd worden. Ook worden gesprekken gepland met ondernemers en verenigingen in de stad.

Advies Stichting Gorinchem Citymarketing (GCM)

Het advies van GCM is om bij de keuze voor invoering van een stadspas te starten met de meest simpele variant: een digitale laag inkomen pas waarop jaarlijks de tegemoetkoming gestort wordt. Hiermee wordt bereikt dat de tegemoetkoming ook daadwerkelijk aan het doel besteed wordt. Dit is passend voor de gebruikers van de pas en voor de culturele en sportieve instellingen die hun diensten (met korting) beschikbaar stellen. Daarnaast is het bij deze variant mogelijk om, zelfs op individueel niveau, in de toekomst een eventueel extra tegoed voor specifieke doelen en doelgroepen aan de pas toe te kennen. Door de vervolgstappen gefaseerd te zetten, is er ruimte in te spelen op toekomstige ontwikkelingen. In goed overleg met name met ondernemers/ winkeliers blijft er grip op de ontwikkelkosten.

Digitale laag inkomen pas
Voordelen:

- Op de pas zelf is niet te zien dat het een specifieke laag inkomen pas betreft, dus anti-stigmatiserend.
- Het tegoed dat op de pas gestort wordt, kan alleen maar bij de aangesloten instellingen/organisaties besteed worden, dus 100% besteding aan het doel waarvoor het bedoeld is.
- De pas wordt gekoppeld aan de gebruikers, zodoende zijn er communicatiemogelijkheden met deze doelgroep.
- Door het tegoed 1 jaar geldig te maken kan het, indien het tegoed onverhoopt niet gebruikt wordt, terugvloeien naar de gemeente.
- Op termijn makkelijk uit te breiden naar een generieke stadspas voor alle inwoners.

Nadelen:

- Operationele kosten van de digitale stadspas
- Deelnemende organisaties/instellingen moeten stappen zetten om het tegoed te kunnen verzilveren (via kassasoftware, scanner-app of andere toepassingen).

Volwaardige stadspas
Voordelen:

- Proven concept in grote steden, met name Rotterdam, Utrecht en Amersfoort. Door de grote inwonersaantallen en dus ook grote doelgroepen voldoende aanbod om de pas ook voor de eigen inwoners, tegen betaling, in te zetten.

Nadelen:

- Veel te weinig aanbod in Gorinchem, zeker op het gebied van toeristisch recreatief aanbod en teruglopend winkelaanbod.
- De populaire stadspassen kennen ca. 10% gebruik door eigen inwoners. In Gorinchem zou dat betekenen maximaal 3800 betalende deelnemers. Of en wanneer dit streefgetal behaald wordt, is, gezien de aanbodkant, sterk de vraag.
- Ondernemers kunnen huiverig zijn om samen te werken met een gemeentelijk initiatief dat geld kost, maar nog niet bewezen heeft ook opbrengsten voor hen op te leveren.
- Om alle potentiële ondernemers/winkeliers te benaderen moet er accountmanagement ingezet. Dit brengt kosten met zich mee.

Advies Avres

Vanuit Avres wordt er meegelezen en een advies uitgebracht op deze verkenning. In Bijlage 4 is het volledige advies van Avres te lezen. Samenvattend beschrijft Avres in haar reactie vier scenario's met werking en inhoud, kosten, voordelen en nadelen.

Deze vier scenario's zijn:

A. Stadspas ontwikkeld door alleen Gorinchem;
B. Stadspas via GR Avres (Gorinchem, Molenlanden en Vijfheerenlanden);
C. Aansluiting bij de Dordtpas (Dordrecht);
D. Vereenvoudigen van de huidige minimaregelingen via Avres.

Tevens heeft Avres de juridische kaders en de gevolgen voor betrokken organisaties beschreven. Aan het einde van het document komt Avres met een aantal aanbevelingen en een conclusie:

- Voer een haalbaarheidsstudie uit;
- Laat een externe een juridische toetsing uitvoeren;
- Regel stakeholderbetrokkenheid;
- Overweeg een pilotfase.

Tot slot overweegt / concludeert Avres - samenvattend - het volgende:
Scenario B (via GR Avres) lijkt vooralsnog de beste optie vanwege schaalvoordelen en een integrale aanpak. Een haalbaarheidsstudie moet echter uitwijzen of scenario C (Dordtpas) of D (vereenvoudiging van regelingen) wellicht effectiever en kostenefficiënter is. Belangrijk is dat juridische kaders en belangen van betrokken partijen goed worden vastgelegd. Op basis van een kosten-batenanalyse en een pilotfase kan vervolgens een onderbouwde keuze gemaakt worden.

Advies Stichting Leergeld

Stichting Leergeld adviseert om géén pas voor inwoners met een laag inkomen te ontwikkelen waarop alle financiële middelen voor deze doelgroep worden gestort. Een dergelijke pas brengt aanzienlijke risico's met zich mee.

- Er is geen controle meer op de besteding van de middelen. De doelgroep waarvoor deze regeling bedoeld is, ondervindt in veel gevallen moeilijkheden bij financieel beheer. Hierdoor bestaat het risico dat deze vooral kwetsbare gezinnen onvoldoende investeren in participatie in de samenleving. Dit brengt hen in een nog kwetsbaardere positie. Het risico is dat het contact met de doelgroep en daarmee met de hulpverlening afneemt.
- De praktijk in Dordrecht laat zien dat een stadspas met gestort saldo minder effectief is. Het gebruik ervan leidt tot een afname van het bereik onder de doelgroep, met als gevolg dat minder kinderen participeren in sport en andere activiteiten.
- Het storten van een tegoed voor lidmaatschappen werpt drempels op. De doelgroep wordt gedwongen om via de penningmeester van een vereniging betalingen te doen. Dit zorgt ervoor dat armoede zichtbaar wordt, wat als stigmatiserend wordt ervaren en de drempel tot participatie verhoogt. Daarnaast ligt de besluitvorming over de inzet van financiële middelen bij de vereniging in plaats van bij het gezin, waardoor niet altijd de best passende keuzes worden gemaakt.
- Organisaties die dergelijke stadspassen ontwikkelen, opereren primair commercieel en richten zich voornamelijk op financieel rendement en publicitaire voordelen. Voor gemeenten blijkt een dergelijk systeem in de praktijk vaak een kostbare aangelegenheid. Bovendien is deelname aan een dergelijk systeem niet afdwingbaar: als een kind wil sporten met vrienden, maar de betreffende club de stadspas niet accepteert, ontstaat een situatie waarin het kind wordt uitgesloten van deelname aan de gewenste sportactiviteit.
- Scholen doen nu een groot beroep op stichting Leergeld die afgelopen jaar hier 114.000 euro financierde t.b.v. onderwijskosten. Met invoering van de laag inkomen pas valt dit weg.
- Een dergelijke beleidswijziging heeft een grote financiële impact. De invoering van een laag inkomen pas, leidt naar verwachting tot het wegvallen van Stichting Leergeld in Gorinchem. Hierdoor komen minder kinderen in armoede in beeld, terwijl het huidige bereik van de stichting juist zeer groot is. Bovendien heeft Stichting Leergeld in 2024 zelfstandig €324.000 geworven uit lokale en landelijke fondsen. Bij invoering van de laag inkomen pas dreigt deze financiering weg te vallen, hetgeen niet alleen een verlies betekent voor de doelgroep, maar ook een aanzienlijke kostenpost voor gemeente Gorinchem kan worden.

Het advies van Stichting Leergeld is om in plaats van een laag inkomen pas in te zetten op de Kindpas. Hierbij is ondersteuning gericht en wordt doelmatig ingezet zonder de risico's en nadelen van een algemeen saldo-gebaseerd systeem.

De Kindpas in de gemeente Vijfheerenlanden, ontwikkelt in samenwerking met Stichting Leergeld, kan een efficiëntere en kosteneffectieve oplossing vormen. Dit model zorgt voor een gerichte en gecontroleerde inzet van middelen en draagt aantoonbaar bij aan het verhogen van deelname aan maatschappelijke activiteiten.

4. Algemene risico’s en randvoorwaarden

In de voorgaande hoofdstukken hebben we het onderzoek naar de mogelijkheden ten aanzien van het invoeren van een Gorcumpas toegelicht. Op basis van dit onderzoek weten we dat we bij het invoeren van de Gorcumpas rekening moeten houden met diverse risico’s en randvoorwaarden.

Risico’s

Beperkt aanbod

Gorinchem heeft veel winkels. Het is echter de vraag of winkeliers het nut zien van aanbiedingen via de Gorcumpas. Het levert mogelijk minder op dan dat het kost. Daarnaast zijn er beperkte uitgaansmogelijkheden in de stad (museum, zwembad).

Financieel niet interessant voor inwoners

Het mogelijk beperkte aanbod kan voor inwoners bepalend zijn om de pas niet aan te schaffen, omdat de ‘winst’ van het hebben van een pas beperkt is.

Laag gebruik

Een risico is dat er onvoldoende interesse is in de pas. Dit kan leiden tot imagoschade en verspilling van geld als de pas mislukt en weer wordt afgeschaft. Inwoners kunnen problemen ervaren met het aanbod op de pas (gedwongen winkelnering). Bij het aansluiten bij een pas van een andere gemeente of regio met een groot bereik is het risico dat de hulpverlening aan kwetsbare gezinnen afneemt.

Inzet Regionaal declaratiefonds

Het Regionaal Declaratiefonds is nu vrij besteedbaar aan sport- en cultuur. Met een pas worden inwoners gedwongen om het voor een beperkt aantal opties te gebruiken of hiervoor een uitzondering aan te vragen. Dit kan ook stigmatiserend voelen en leiden tot afname van het gebruik van het fonds.

Financiële haalbaarheid

Kosten en (maatschappelijke) baten moeten in verhouding zijn. Zowel voor de gemeente, inwoners en aanbieders (ondernemers of verenigingen). De kosten voor het inkopen van een pas moeten worden afgewogen tegen de baten.

Technische uitdagingen

De invoering van een stadspas brengt technische uitdagingen met zich mee. Het is essentieel om een stabiel platform te ontwikkelen en goed samen te werken met bestaande (data)systemen, zoals de systemen van Avres. Tevens is het goed inregelen van de technische kant van een pas van belang voor ondernemers en verenigingen. Technische strubbelingen kunnen ertoe leiden dat ondernemers en verenigingen geen aanbod doen via de pas aan inwoners.

Ondernemers

De waarde van het deelnemen aan een variant van een pas valt of staat met het soort pas. Veelal kost het de ondernemer tijd en geld, maar levert het niet direct iets op. Als het gaat om een kortingen voor inwoners met een laag inkomen genereren ondernemers geen extra inkomen. Indien op de pas een te besteden bedrag staat, is de bereidheid om mee te doen mogelijk groter.

Uitvoering

Het invoeren van een pas geeft extra druk op de uitvoering / backoffice bij gemeente en Avres. Dit brengt meer kosten met zich mee die mogelijk niet opwegen tegen de effectiviteit van de pas en het wel of niet meedoen met de pas beïnvloeden.

Randvoorwaarden

Om ervoor te zorgen dat de stadspas effectief is en meerwaarde heeft voor inwoners en leveranciers, kunnen we voorwaarden hanteren om deze doelgroep extra te ondersteunen:

1. Gratis stadspas voor inwoners met een laag inkomen.
2. Extra tegoeden voor specifieke groepen (Regionaal Declaratiefonds, zwemlessen, bibliotheekkaart of een museumabonnement).
3. Gemakkelijk toegang tot diverse hulpverlenende organisaties en vrijwilligersorganisaties die gerichte communicatie en voorlichting kunnen geven.
4. Betrokkenheid bij lokale initiatieven en activiteiten; het stimuleren van samenwerking tussen lokale maatschappelijke organisaties, sportverenigingen en culturele instellingen. Daarmee kunnen we het sociale netwerk versterken.
5. Voorzieningen voor kinderen en activiteiten voor hen, zodat zij altijd kunnen meedoen.
6. Samenwerking met lokale ondernemers voor voldoende aanbod, maar ook keuzevrijheid in het soort aanbod.
7. Via de pas moet een groot aanbod voor inwoners beschikbaar zijn. Kosten en (maatschappelijke) baten moeten in verhouding zijn. Zo wordt de pas rendabel voor zowel de gemeente, inwoners als voor aanbieders (ondernemers of vereniging).
8. Passende techniek 'achter de pas' voor alle ondernemers en verenigingen, zodat de technische implementatie geen reden is om niet mee te doen.

5. Inkoopmogelijkheden

Het inkopen van een pas kan op vier verschillende manieren:

Optie 1: Geen pas inkopen

Hier zijn drie verschillende varianten mogelijk.

1.1 Huidige situatie met de minimaregelingen behouden

De huidige situatie voldoet. Er zijn jaarlijks veel inwoners die gebruik maken van het Regionaal Declaratiefonds via Avres en via Stichting Leergeld.

Kosten
Geen extra kosten aan verbonden.

1.2 Verhogen Regionaal Declaratiefonds voor Volwassenen

De kosten voor het Regionaal Declaratiefonds zijn nu €131,- per inwoner met een inkomen tot 130% van de bijstandsnorm. Een lidmaatschap bij een vereniging kost vaak rond de €200,- per jaar. Om inwoners met een laag inkomen mee te kunnen laten doen is een verhoging van dit fonds nodig.

Kosten
Het verhogen van dit fonds zorgt voor een verhoging van de jaarlijkse bijdrage voor de minimaregelingen. Het gaat om de volgende extra kosten (t.o.v. de huidige situatie);
1100 toekenningen * (€200 - €131) = minimaal €69.000,- per jaar zonder indexering.

1.3 Eenmalige acties voor alle inwoners in Gorinchem opzetten

Om toch alle inwoners voordeel te geven van het wonen in Gorinchem, krijgen ze al bij diverse levensgebeurtenissen (bijvoorbeeld geboorte, 18 jaar of verhuisd/nieuwe inwoner) een kaart met een extraatje. Het is dan ook een optie om bij bepaalde gebeurtenissen in de stad een extra korting aan inwoners te sturen. In de ingetrokken motie Gorcumpas (6 juli 2023) verzocht de raad bijvoorbeeld om inwoners in Gorinchem korting te geven op het zwembad of activiteiten in het cultureel centrum. Een optie kan zijn om alle inwoners een kortingskaart te sturen als de deuren worden geopend van hetgeen waarin we als gemeente hebben geïnvesteerd.

Een andere optie voor de eenmalige acties kan zijn om vaker sociale verbindingen te leggen, zoals tijdens buurtbijeenkomsten, sport- en cultuurworkshops en andere welzijnsactiviteiten die aangeboden worden aan inwoners. Hierdoor leren inwoners nieuwe mensen en nieuwe hobby's kennen. Samen een gedeelde passie hebben verbindt.

Kosten
De eenmalige extra kosten zijn per type aanbod anders.

Optie 2: De Bliekenbon uitbreiden naar een lokale pas

Via de huidige aanbieder van de Bliekenbon (Groupcard) is het ook mogelijk om de tegoedpas uit te breiden naar een pas met kortingsacties en de tegoeden vanuit de regelingen te besteden bij aangesloten ondernemers en verenigingen. Hierbij moet gedacht worden aan vouchers en kortingscoupons.

Kosten
Op basis van vergelijkbare initiatieven via Groupcard schatten we de kosten van een Gorcumpas, in de vorm van een uitbreiding op de Bliekenbon, als volgt in:

- **Ontwikkelkosten**: De initiële kosten voor het ontwikkelen van het digitale systeem, website, app, fysieke pas, bedragen naar schatting €20.000- €40.000- €100.000 (Zwijndrecht- Nieuwegein – Zaandam).
- **Jaarlijkse operationele kosten**: Voor techniek, beheer, toetsen en samenwerking met lokale ondernemers (aanbodmanagement) en instellingen wordt een jaarlijks bedrag van ongeveer €30.000- €40.000- €50.000 geraamd (Zwijndrecht- Nieuwegein– Zaandam).

- **Subsidies en bijdragen**: Eventueel is het ook mogelijk dat de kosten worden gedeeld. De inkomenstoets wordt door Avres gedaan, Groupcard (en dus gemeente) is voor de techniek en Mooi Gorinchem/Gorinchem Citymarketing voor het aanbodmanagement.
- **Extra regeling toevoegen**: Het aanbod uitbreiden met een extra regeling kost eenmalig €5.000,- en €0,10 per uitgegeven euro aan uitvoeringskosten.

Op basis van het bovenstaande zijn de kosten in het eerste jaar €50.000, en daarna jaarlijks €30.000,-. Via het verstrekken van een jaarlijkse extra subsidie aan GCM kunnen zij de huidige Bliekenbon uitbreiden naar een Gorcumpas.

Optie 3: Aansluiten bij een regionale pas

3.1 Kindpas Vijfheerenlanden

De Kindpas in Vijfheerenlanden wordt aangeboden aan alle kinderen die bij Stichting Leergeld in beeld zijn.

Kosten
De kosten voor de techniek zijn ongeveer €30.000 op jaarbasis. De tegoeden die op de pas staan, zijn €70,- per kind. In Gorinchem zijn ongeveer 700 kinderen aangesloten. Dat betekent dat dit in totaal €49.000,- per jaar kost bij volledige besteding van het tegoed.
Via het verstrekken van een jaarlijkse subsidie aan Stichting Leergeld kunnen zij de Kindpas ontwikkelen en aansluiten bij de pas in Vijfheerenlanden om het aanbod uit te breiden.

3.2 Dordtpas (of de Rotterdampas)

Zoals in hoofdstuk 1 is beschreven zijn er verschillende gemeenten in Nederland die een pas hebben voor inwoners. Indien wenselijk is het mogelijk om te onderzoeken of Gorinchem aansluit bij een reeds bestaande pas bij een gemeente in onze nabije omgeving, zoals Dordrecht. Zij voorzien in de meest uitgebreide variant van een pas, met daarop kortingen en regelingen voor alle inwoners en voor specifieke doelgroepen. Ditzelfde geldt ook voor de Rotterdampas.

De Dordtpas wordt voor €50,- voltarief per jaar aangeboden. In Rotterdam is dit €65,-. Hierop staan veel aanbiedingen, kortingen en gratis acties voor winkels, horeca en uitjes. Deze pas levert voor de inwoner meer op dan dat het kost. Bij de Rotterdampas is het zelfs mogelijk om dit zelf te berekenen.

Door aan te sluiten bij de Dordtpas is het ook mogelijk om het Gorinchemse aanbod uit te breiden met het Dordtse en andersom. Hierdoor is er meer aanbod voor de Gorcumers. Een gevolg kan zijn dat Dordtenaren naar Gorinchem komen voor acties.

Kosten
Met Dordrecht is contact geweest over de mogelijkheid om aan te sluiten op de Dordtpas. Dit is mogelijk. De extra kosten die hiermee gemoeid zijn, zijn nog niet bekend. Dit hangt af van de eventuele vorm, regelingen en mogelijkheden. De totale kosten zijn vermoedelijk hoger dan €150.000,- op jaarbasis. Dit bedrag is exclusief implementatiekosten en kosten voor de regelingen.

Optie 4: Volledig eigen pas opzetten met andere aanbieders

Naast de 3 eerder genoemde opties is het ook mogelijk om een volledig eigen pas op te zetten en in te voeren. Dit betekent het opstarten van een aanbesteding. Dit is een langdurig traject, waarbij het de vraag is of de pas meer voldoet aan de eisen en randvoorwaarden dan wanneer gekozen wordt voor een van de andere opties.

Kosten
De kosten zijn afhankelijk van de mogelijkheden die de pas moet bieden, maar zijn vergelijkbaar met de eerder genoemde opties.

6. Conclusie en aanbevelingen

Op basis van de doelstellingen en de praktijkervaringen met stadspassen in Nederland is de conclusie dat het niet mogelijk is om alle doelstellingen volledig te behalen voor alle inwoners.

Dit maakt dat de aanbeveling is om een keuze te maken uit de volgende opties:

A. **Geen pas** in te voeren, maar te kiezen voor het verhogen van het Regionaal Declaratiefonds voor volwassenen of het inzetten van eenmalige acties.
B. Opzetten van een **Kindpas** samen met Stichting Leergeld en gemeente Vijfheerenlanden. En hierin ook gemeente Molenlanden en Avres te betrekken.
C. Aan te sluiten bij de **Dordtpas.**

Optie A

- Door het bedrag van het Regionaal Declaratiefonds te verhogen of unieke acties voor inwoners op te zetten, kunnen inwoners wel meedoen met diverse activiteiten. Toegang tot cultuur, sport en maatschappelijke activiteiten worden daarmee ook bevorderd.
- Met deze optie wordt niet actief een vast en passend aanbod voor alle inwoners beschikbaar gesteld. Door losse acties is het mogelijk om wel specifieke doelgroepen met specifieke acties te benaderen.
- De Gorcumpas gaat het gebruik van het Regionaal Declaratiefonds niet verhogen. Hierdoor worden er extra kosten voor een pas gemaakt die niet noodzakelijk zijn.
- Het tegoed op de pas wordt door deze doelgroep mogelijk beperkt ingezet vanwege het beperkte aanbod.
- Een alleen lokaal georiënteerde pas biedt te weinig aanbod om rendabel te zijn.
- Financiële en bestuurlijke consequenties voor het invoeren van een pas zijn erg hoog.

Optie B

- Het extra tegoed voor (gezins)activiteiten voor kinderen zorgt ervoor dat zij ook mee kunnen doen met activiteiten.
- Door de budgetten in beheer van stichting Leergeld te houden wordt het ook goed besteed aan lidmaatschappen bij sport- en cultuurverenigingen.
- Het aanbod kan regionaal besteed worden indien er wordt aangesloten bij de pas in gemeente Vijfheerenlanden (samen met gemeente Molenlanden).
- Het aanbod heeft alleen voordeel voor de gezinnen met kinderen tot 18 jaar die bekend zijn bij Stichting Leergeld (en Avres). Het is mogelijk om te verkennen of de pas ook breder in te zetten is voor alle kinderen.

Optie C

- Een alleen lokaal georiënteerde pas biedt te weinig aanbod om rendabel te zijn voor inwoners en ondernemers.
- De Dordtpas is al ontwikkeld en biedt al veel regelingen aan voor diverse doelgroepen. De techniek hiervoor hoeft niet meer ontwikkeld te worden.
- Er is een groot aanbod in en om Dordrecht. Dit kan ervoor zorgen dat ondernemers in Gorinchem zich aansluiten om ook de inwoners uit Dordrecht deze kant op te trekken. Als ze niet aansluiten gaan pashouders juist die kant op trekken voor activiteiten en kortingen.
- Een nadelig effect is dat Stichting Leergeld wordt opgeheven en daarmee stopt vanuit hen het contact en de hulp aan deze gezinnen en hun kinderen. Mogelijk geldt dit ook voor andere organisaties.

Aanbevelingen bij keuze invoering van een Gorcumpas

- Start met een pilotproject van twee jaar (2026 en 2027) om de effectiviteit van de pas te onderzoeken onder inwoners met een laag inkomen.
- Na de pilot van twee jaar wordt besloten om de pilot te verlengen, uit te breiden of te stoppen.
- Input voor dit besluit volgt uit een bij de start opgesteld monitoringsplan. Hierin bepalen we vooraf de indicatoren om de voortgang op de eerder vastgestelde doelen te monitoren en wat hierin van onze partners verwacht wordt.
- Na 2 jaar is er een go/no go moment. De gemeenteraad en het college besluiten dan om de pas voor dezelfde doelgroep in te zetten, uit te breiden naar alle inwoners in Gorinchem, uit te breiden naar een andere doelgroep of te stoppen met de pas. Indien op dat moment wordt besloten door te gaan met

de pas voor alle inwoners en het aanschaffen van de pas voldoende is voor de structurele kosten dan worden de beschikbaar gestelde middelen teruggestort naar de algemene reserve.
- Werk nauw samen met lokale ondernemers, sportverenigingen en culturele instellingen om een breed scala aan voordelen aan te bieden.
- Indien de keuze uitgaat naar aansluiten bij de Dordtpas dan moet een bestuurlijk traject met Avres en de Molenlanden en Vijfheerenlanden gestart worden voor het wijzigen van de minimaregelingen.

Vervolgstappen

Op donderdag 10 april 2025 gaan we tijdens een I&O sessie met de gemeenteraad in gesprek over de bevindingen van de eerste verkenning voor een Gorcumpas. De gemeenteraad wordt gevraagd een keuze te maken uit de opties die het College adviseert. En vervolgens om het College opdracht te geven om deze keuze verder uit te werken. Voor de zomervakantie wordt deze uitwerking tijdens een I&O of I&O/B&A aan de gemeenteraad voorgelegd.

Bijlage 1: Doelstellingen gemeente Gorinchem

Om de vraag "Wat zijn de doelstellingen die de gemeente wil bereiken met de stadspas? Is de stadspas voor alle inwoners en/of voor specifieke doelgroepen?" te kunnen beantwoorden is eerst naar de doelstellingen van de gemeenteraad en het college gekeken. Hieronder staan de doelstellingen die raakvlak hebben met de Gorcumpas. Dit zijn raakvlakken op het gebied van meedoen, sport en cultuur en economie. Deze doelstellingen zijn de basis voor de in de inleiding genoemde doelstelling.

Coalitieakkoord 2022-2026

Cultuur & toerisme:

- We gaan verder met de ingezette doorontwikkeling van Stichting Gorinchem Citymarketing en bekijken wat nodig is om Gorinchem nog beter op de kaart te zetten. Ook samen met omliggende gemeenten. Uitgangspunt daarbij is een levendige en leefbare stad, waar bezoekers en inwoners zich welkom voelen.

Stedelijke ontwikkeling:

- We willen zorgen dat er in alle wijken plekken zijn voor ontmoeting en activiteiten. We gaan verkennen hoe we bestaande locaties in de wijken, zoals brede scholen, hiervoor kunnen benutten

Economie:

- We zetten ons als gemeente actief in voor een vitaal ondernemersklimaat Met projecten als het verkleinen van het kernwinkelgebied, het uitvoeringsplan Mooiste Vesting en Warenhuis Gorinchem. en de doorontwikkeling van Gorinchem Citymarketing (GCM) werken we aan een aantrekkelijke stad en ontdekken we ook wat voor bedrijven en horeca van belang is voor vestiging en succes in Gorinchem. Zo mogelijk en nodig kunnen we daar als gemeente verder actie op ondernemen. Onderwijs:
- Het tegengaan van laaggeletterdheid zien wij als een uitdaging die wij nadrukkelijk in samenhang met en in de geest van de Integrale Samenlevingsvisie (ISV) oppakken. Dat betekent: breder dan taal alleen en ook gericht op het stimuleren van de eigen kracht en deelname van inwoners aan de samenleving.

Collegeprogramma 2022-2026

Kunst, cultuur en sport:

- We voeren de ingezette cultuurvisie verder uit, met focus op cultureel erfgoed, cultuureducatie en -participatie.
- We realiseren een multifunctionele voorziening met een groot podium en een middelgrote zaal in de binnenstad. We verkennen of we daarbij combinaties kunnen maken, zoals met de bibliotheek. We houden rekening met uitgangspunten in het beleid voor het kernwinkelgebied en het te versterken deelgebied Horeca & Cultuur.
- We hebben extra aandacht voor bewegen voor specifieke doelgroepen. Hiervoor versterken en verbreden we de SeniorenFit-aanpak in alle wijken.
- We werken lokaal en regionaal samen om inclusief sporten te bevorderen.

Armoede en werk

- We onderzoeken de mogelijkheden van invoering van een pas voor mensen met een laag inkomen. We zetten hierbij in op een pas die breder te gebruiken is. Daarbij onderzoeken we expliciet mogelijkheden voor samenwerking met culturele activiteiten.

Integrale Samenlevingsvisie (ISV) 2025-2028

Iedereen die wil meedoen, kan en mag meedoen. Daar staan en gaan we voor in Gorinchem. Dat betekent dat Gorcumers sociale contacten en een zinvolle daginvulling hebben en bijdragen aan de ontwikkeling van de stad.

Bijlage 2. Situatieschets

Onderstaande situatieschetsen geven weer hoeveel inwoners er in Gorinchem zijn en wat de inkomenssituatie is voor met name inwoners met een laag inkomen. Daarnaast ook gegevens van het aantal bedrijven en verenigingen. Het doel van de situatieschets is om te duiden voor wie een pas is en welke partijen kunnen bijdragen aan de pas.

Inwoners

38.671 inwoners

19199 mannen | 19472 vrouwen
<24: 5432 | 5078
25-44: 5023 | 4965
45-64: 5289 | 5352
65+: 3455 | 4068

14,9% mantelzorger

23,6% van de volwassen inwoners is aangesloten bij een sportvereniging

17.505 huishoudens. Hiervan zijn er:

- 6689 eenpersoonshuishoudens
- 10816 meerpersoonshuishoudens

Inkomen

16,2% van de huishoudens heeft een inkomen lager dan 130%
21,3% een inkomen lager dan 150% van het sociaal minimum
9,9% van de huishoudens heeft problematische schulden.[6]
1048 inwoners hebben het Regionaal Declaratiefonds ontvangen in 2024
700 kinderen[7]
870 inwoners hebben een bijstandsuitkering[7]
6220 inwoners hebben een AOW-uitkering[8]

21000 inwoners behoren tot de werkzame beroepsbevolking[9]

Doel: Door middel van de stadspas kunnen meer inwoners meedoen in de samenleving. Ze kunnen gebruik maken van kortingen en activiteiten die ze zonder de stadspas niet zouden kunnen doen.

Ondernemers en bedrijven

Bedrijvigheid

320 verkooppunten (259 winkels)

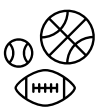

155 horecavestigingen

1 indooractiviteitenhal (karten, bowlen, lasergamen etc)

Doel: Een stadspas kan als stimulans werken voor inwoners om lokaal te besteden, wat de omzet van ondernemers verhoogt.

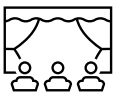
Sport en Cultuur

37 sportverenigingen
1 zwembad

[6] CBS: Schuldenproblematiek in beeld
[7] Cijfers opgevraagd bij Avres.
[8] StatLine - Personen met een uitkering; uitkeringsontvangers per regio
[9] StatLine - Werkzame beroepsbevolking; beroep en regio's (indeling 2022)

Sport

Cultuur

23 verenigingen
4 musea (17 in de omgeving)
1 bioscoop
2 theaters

Doel: Een stadspas zou extra leden kunnen aantrekken door korting op lidmaatschappen of activiteiten aan te bieden. Tevens is het voor de sportverenigingen een zekerheid dat de financieel kwetsbare inwoners via een meedoen-regeling hun abonnement (deels) kunnen betalen.

Bijlage 3: Overzichtstabel stadspassen in Nederland

Tabel 3: Overzicht van diverse soorten passen in gemeenten in Nederland. Onderzocht is voor wie de pas bedoeld is, welke voordelen deze biedt, kosten voor inwoners, beschikbare informatie vanuit de gemeente, grootte van de gemeente en regionaal gebruik.

Gemeente	Doelgroep	Voordelen	Kosten inwoners	Informatie vanuit gemeente	Aantal inwoners	Regionaal gebruik
Rotterdam	Iedereen	Deze pas biedt gratis toegang tot musea, kortingen op sportactiviteiten, en speciale aanbiedingen voor restaurants en winkels.	€65,- volwassenen/ €20,- kinderen €20,- studenten €32,50 midden inkomen/€10,- kinderen €5,- minima/€0,- kinderen	In 2022 maakten meer dan 130.000 inwoners gebruik van de pas, en gaf dit een impuls aan de lokale economie van ongeveer €25 miljoen per jaar	664.311	Ja, Capelle a/d IJssel, Delft (Delftpas), Gouda, Krimpen a/d IJssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Schiedam, Vlaardingen, Waddinxveen en Zuidplas
Dordrecht	Iedereen	Deze pas biedt gratis toegang tot musea, kortingen op sportactiviteiten, en speciale aanbiedingen voor restaurants en winkels.	€50,- volwassenen / €12,50 kinderen / gratis voor minima		119.115	Nee
Utrecht	Inwoners met een laag inkomen	De pas geeft toegang tot sportclubs, zwembaden en culturele instellingen. Minimaregelingen worden hiervoor ingezet (budget varieert tussen €75 en €225 per persoon per jaar).	Gratis	In 2021 waren er ongeveer 55.000 actieve gebruikers	374.000	Nee
Amsterdam	Inwoners met een laag inkomen	Met de Stadspas kan men gratis of met veel korting leuke dingen doen. Maar krijgt men ook gratis een ID-kaart of korting bij de dierenarts.	Gratis		921.402	Ja, Diemen

Den Haag	Inwoners met een laag inkomen	Met deze pas kan men leuke dingen doen in Den Haag en omgeving. De meeste activiteiten worden door de gemeente betaald.	Gratis	Kosten in Leidschendam waren in 2023 € 370.671,98 voor 4.135 pashouders	549.163	Ja, Den Haag, Leidschendam.
Zaandam	Iedereen	Gratis toegang of flinke korting en andere leuke acties bij winkels, horeca, musea, theater, (sport)activiteiten en uitjes	€25,- volwassenen / €15,- kinderen Gratis voor minima		80.705	Nee
Breda	Inwoners met een laag inkomen, pleegkinderen, ouderen	Op de pas staat de bijdrage voor sport en cultuur en educatie voor inwoners met een laag inkomen. Ouderen krijgen korting op maaltijden aan huis of in een seniorenrestaurant	Gratis	Kosten in 2023 waren €267.000. In totaal waren er in 2023 7723 gebruikers	184.126	Nee
Haarlem	Inwoners met een laag inkomen	Korting bij winkels, musea, activiteiten en cursussen. Ook een gratis ID-kaart of korting op een paspoort. Gratis bibliotheekkaart. Vergoeding van de minimaregelingen.	Gratis	73% van de inwoners met een inkomen tot 130% heeft een pas.	167.763	Nee
Zoetermeer	Inwoners met een laag inkomen	met korting of gratis deelnemen aan verschillende sportieve, leerzame en/of culturele activiteiten	Gratis	€ 1.589.000 voor 2025-2032. Bereik is 55% van de inwoners met een laag inkomen	125.267	Nee
Amstelveen	Inwoners met een laag inkomen	Korting bij winkels, attracties, culturele uitjes en sportclubs	Gratis	Document Amstelveen - Rapport rekenkameronderzoek Minimabeleid - iBabs Publieksportaal	90.829	Nee

Tabel 4: Overzicht met gemeenten die vergelijkbaar aantal inwoners hebben als Gorinchem (tussen de 35.000 en 45.000 inwoners). Onderzocht is of zij een pas hebben, wat de doelgroep is, het doel, kosten voor inwoners, beschikbare informatie vanuit de gemeente en regionaal gebruik.

Gemeente	Doelgroep	Voordelen	Kosten inwoners	Informatie vanuit gemeente	Regionaal gebruik
Heemskerk	Iedereen	Cadeaukaart	-		Nee
Meppel	Iedereen	Cadeaukaart	-		Nee
Moerdijk	Iedereen	Cadeaukaart	-		Nee
Rijssen-Holten	Iedereen	Cadeaukaart	-		Nee
Huizen	Iedereen	Cadeaukaart	-		Gooische pas
Dronten	Iedereen	Kortingen lokale ondernemers en verenigingen			Nee
Couvorden	Inwoners met een laag inkomen	Geen pas, maar wel de doe-mee-webwinkel met daarin voordelen	-		Nee
Bodegraven - Reeuwijk	Inwoners met een laag inkomen		Gratis		Groene Hart pas
Maassluis	Iedereen	Deze pas biedt gratis toegang tot musea, kortingen op sportactiviteiten, en speciale aanbiedingen voor restaurants en winkels.	€65,- volwassenen/ €20,- kinderen €20,- studenten €32,50 midden inkomen/€10,- kinderen €5,- minima/€0,- kinderen		Rotterdampas
Rheden	Inwoners met een laag inkomen	Tegoed besteden vanuit de meedoen-regeling aan sport, cultuur en recreatie	Gratis	Bereik verschilt per gemeente maar is voor gemeente Rheden 54% van de inwoners met een laag inkomen	Gelrepas (Arnhem, Duiven, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Zevenaar)
De Bilt	Inwoners met een laag inkomen	De pas geeft toegang tot sportclubs, zwembaden en culturele instellingen. Minimaregelingen worden hiervoor ingezet (budget varieert tussen €75 en €225 per persoon per jaar).	Gratis		U-pas
Tiel	Iedereen	winkelen stimuleren, punten sparen			
Venray	Geen pas				

Berkelland	Geen pas	
Horst aan de Maas	Geen pas	
Beverwijk	Geen pas	
Wijchen	Geen pas	
Geldrop-Mierop	Geen pas	
Goes	Geen pas	
Oldambt	Geen pas	
Oude IJsselstreek	Geen pas	
Teylingen	Geen pas	
Raalte	Geen pas	
Landgraaf	Geen pas	
Edam-Volendam	Geen pas	
Montferland	Geen pas	
Castricum	Geen pas	
Hellendoorn	Geen pas	
Bronkhorst	Geen pas	
Leudal	Geen pas	
Beekdalen	Geen pas	
Berg en dal	Geen pas	
Hof van Twente	Geen pas	
Wageningen	Geen pas meer. Dit was een niet gemeentelijke pas	
Zwijndrecht	Inwoners met een laag inkomen	Zwijndrechtpas

Bijlage 4: Advies Avres

1. Inleiding

Gorinchem overweegt om de ondersteuning van minima te verbeteren. In overleg met de verantwoordelijk wethouder, willen wij een aantal overdenkingen rondom de verkenning van een stadspas meegeven.
Een stadspas voor minima in Gorinchem kan voordelen bieden, zoals het vereenvoudigen van toegang tot gemeentelijke regelingen en het vergroten van deelname aan sociale activiteiten. Om de haalbaarheid te beoordelen, is het belangrijk om een aantal aspecten beter in beeld te krijgen en te verwachten kosten in kaart te brengen. De door ons eerder ontvangen verkenning is het uitgangspunt geweest om een aantal zaken vanuit ons perspectief op een rij te zetten, zodat deze in de verdere discussie en afwegingen kunnen worden meegenomen. Bezien vanuit onze expertise en ervaring zitten er in de huidige verkenning een aantal aannames die niet geheel overeenstemmen met hetgeen in op inhoud, financiën en juridisch reeds bekend is rondom de introductie van een middel zoals een stadspas. Bovendien moeten we opmerken dat een scenario waarin voor al de samenwerking binnen de AV regio gemeenten opportuun zou zijn, niet in de verkenning voorkomt. We hebben getracht om een aantal van deze aspecten zo objectief mogelijk weer te geven, zodat de discussie over welke mogelijkheden er zijn enerzijds door de gemeente goed kan worden afgewogen en anderzijds in voldoende mate kan worden besproken met de belanghebbende stakeholders.

Doelgroep

Met een aanzienlijke doelgroep die in aanmerking zou kunnen komen voor een stadspas, lijkt de invoering ervan in Gorinchem potentieel waardevol. Het is echter essentieel om een gedetailleerde kosten-batenanalyse uit te voeren, rekening houdend met de specifieke omstandigheden en behoeften van de gemeente, om de financiële haalbaarheid en effectiviteit van een dergelijke pas te bepalen.

Geschatte implementatie- en beheerskosten

Hoewel specifieke kosten voor Gorinchem niet direct beschikbaar zijn, kunnen we een indicatie krijgen door te kijken naar andere gemeenten. Helaas is er geen onderzoek gedaan naar een, in inwonertal, gelijke gemeente als Gorinchem. Maar is, naar de echt grote gemeenten, wel onderzoek gedaan naar de invoering van een stadspas in een gemeente van 95.000 inwoners. De geschatte eenmalige implementatiekosten bedroegen daar circa €294.000, met jaarlijkse systeemkosten van €115.000 en uitvoeringskosten van €100.000. Aangezien Gorinchem een kleinere gemeente is dan de desbetreffende gemeente, zouden de kosten naar verwachting lager uitvallen. Een ruwe schatting zou kunnen uitgaan van een derde van de kosten van de onderzochte gemeente, wat neerkomt op eenmalige implementatiekosten van ongeveer €100.000 en jaarlijkse kosten van €70.000. Deze schattingen dienen echter met voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd en zouden nader onderzoek vereisen. Echter deze kosten zijn aanzienlijk hoger dan in de gemeentelijke verkenning naar voren worden gebracht. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de kosten die hier bedoeld worden, gerelateerd zijn aan de implementatie van een volwaardige te ontwikkelen stadspas door de gemeente zelf.

2. Vier scenario's van ontwikkeling

We hebben in dit document de vrijheid genomen om een aantal denkrichtingen voor de gemeente uit te werken. Deze hebben we vertaald naar een viertal scenario's. Per scenario bespreken we de voor- en nadelen, de te verwachten kosten en de juridische kaders. Daarbij wordt rekening gehouden met de mogelijke consequenties voor Stichting Leergeld en de rol van de cliëntenraad Avres.
De vier scenario's zijn:

A. Stadspas ontwikkeld door alleen Gorinchem
B. Stadspas via de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Avres (in samenwerking met Molenlanden en Vijfheerenlanden)
C. Aansluiting bij de bestaande Dordtpas van de gemeente Dordrecht
D. Vereenvoudigen van de huidige minimaregelingen die door Avres voor Gorinchem worden uitgevoerd

A) Stadspas ontwikkel door alleen Gorinchem

Werking en inhoud
Maatwerk: De pas wordt specifiek afgestemd op de lokale behoeften van Gorinchem.
Volledige controle: De gemeente heeft de volledige regie over ontwerp, deelnemende partners en het aanbod.

Kosten
Implementatie: Ruwe schattingen liggen rond de €100.000 voor een eenmalige investering (inclusief ICT, communicatie en introductie).
Beheer: Jaarlijkse kosten van circa €70.000 voor onderhoud en uitvoering.

Voordelen
- Maximale lokale autonomie en afstemming op de specifieke situatie van Gorinchem.
- Directe integratie met reeds bestaande lokale voorzieningen en minimaregelingen.

Nadelen
- Hogere kosten zonder de schaalvoordelen van een gezamenlijke aanpak.
- Alle risico's en kosten zijn voor eigen rekening van Gorinchem.

B) Stadspas via GR Avres (Gorinchem, Molenlanden en Vijfheerenlanden)

Gorinchem laat de minimaregeling al uitvoeren door een goed georganiseerde gemeenschappelijke regeling (GR) met twee andere gemeenten, dat heeft belangrijke gevolgen voor de haalbaarheid en kosten van een stadspas.
Werking en inhoud
Gezamenlijke uitvoering: Avres voert al minimaregelingen uit, wat de integratie van een stadspas eenvoudiger maakt.
Kosten- en kennisdeling: De ontwikkeling, implementatie en beheerkosten worden over meerdere gemeenten verdeeld.
Kosten
Implementatie: Naar schatting rond de €50.000–€70.000 per gemeente.
Beheer: Jaarlijkse kosten van ongeveer €40.000–€50.000 per gemeente.

Voordelen
- Efficiëntere uitvoering door gebruik te maken van bestaande infrastructuur en processen.
- Grotere doelgroep en aantrekkelijker aanbod voor lokale ondernemers, sportclubs en cultuurinstellingen.
- De gezamenlijke aanpak binnen Avres bevordert kennisdeling en continuïteit.

Nadelen

- Vereist intensieve intergemeentelijke afstemming, wat de besluitvorming kan vertragen.
- Minder lokale autonomie, omdat keuzes en voorwaarden mede bepaald worden door de andere GR-leden.

C) Aansluiting bij de Dordtpas (Dordrecht)

Werking en inhoud
Gebruik van een bestaand systeem: De Dordtpas is reeds operationeel en biedt een breed scala aan kortingen en activiteiten.
Regionale samenwerking: De pas is beschikbaar voor inwoners van meerdere gemeenten, maar is primair gericht op Dordrecht.

Kosten
Ontwikkelingskosten: Lager, omdat er geen eigen systeem ontwikkeld hoeft te worden.

Integratie- en licentiekosten: Extra kosten kunnen ontstaan voor aansluiting en afstemming tussen de juridische en operationele kaders van Dordrecht en Gorinchem.

Voordelen

- Snelle implementatie door gebruik te maken van een beproefd systeem.
- Verminderde ontwikkelingskosten.

Nadelen

- Mogelijk minder relevant voor inwoners van Gorinchem doordat het aanbod sterk op Dordrecht is gericht.
- Juridische en organisatorische uitdagingen, zoals het behoud van eigen gemeentelijke bevoegdheden en het integreren binnen de bestaande GR Avres-structuur.

D) Vereenvoudigen van de huidige minimaregelingen via Avres

Werking en inhoud

Procesoptimalisatie: Bestaande regelingen worden vereenvoudigd, zodat de aanvragen en toekenning van ondersteuning efficiënter verlopen.
Integrale budgettering: In plaats van meerdere aparte regelingen kan bijvoorbeeld een integraal budget per huishouden worden ingezet, gebaseerd op bestaande inkomensgegevens.

Kosten

Lager investeringsniveau: Er zijn geen grote nieuwe ICT- of implementatiekosten, omdat het bestaande systeem wordt geoptimaliseerd.
Beheer: Mogelijk lagere jaarlijkse beheerkosten omdat er minder administratieve lagen komen kijken.

Voordelen

- Minder kosten en lagere administratieve lasten.
- Voorkomen van stigmatisering doordat er geen aparte 'armoedepas' wordt uitgegeven.
- Gemakkelijker te integreren met de huidige werkwijze van Avres.

Nadelen

- Minder zichtbaarheid vergeleken met een stadspas, wat kan leiden tot een lager gevoel van verbondenheid bij de doelgroep.
- Mogelijk minder aantrekkelijk voor externe partners en ondernemers, omdat er minder centraal een instrument aanwezig is om kortingen en voordelen te promoten.

3. Juridische kaders

Voor alle scenario's gelden enkele juridische aandachtspunten:
Gemeentelijke autonomie: Elke gemeente heeft de bevoegdheid om eigen sociale voorzieningen op te zetten. Dit biedt zowel ruimte voor een eigen stadspas als voor het vereenvoudigen van bestaande regelingen.
Intergemeentelijke afspraken: Bij uitvoering via GR Avres (scenario B) is het essentieel duidelijke afspraken te maken over kostenverdeling, besluitvorming en uitvoering. Deze afspraken moeten juridisch waterdicht zijn.
Externe aansluiting: Het aansluiten bij de Dordtpas (scenario C) vraagt om een nauwkeurige juridische toetsing, met name op het gebied van licentieovereenkomsten, subsidieregelingen en de compatibiliteit met eigen regelingen.
Privacy en gegevensbescherming: Ongeacht het gekozen scenario moet de verwerking van persoonsgegevens conform de AVG plaatsvinden. Ook bij de daadwerkelijke uitvoering van een blijven privacyaspecten een rol spelen. Welke gegevens worden bijvoorbeeld op de pas vermeld en welke gegevens worden verwerkt door externe partners en ondernemers.
Rol van de cliëntenraad Avres: De cliëntenraad moet worden betrokken bij de juridische toetsing en het opstellen van voorwaarden, zodat de rechten en belangen van de gebruikers gewaarborgd blijven.

4. Gevolgen voor betrokken organisaties

A. Stichting Leergeld

Huidige rol: Leergeld ondersteunt kinderen in laaginkomensgezinnen met onder meer schoolspullen en sportkleding.
Impact per scenario:
Eigen stadspas of via Avres (scenario A en B): Er kan overlap ontstaan met de ondersteuning van Leergeld. Een hybride model kan worden overwogen, waarbij standaardondersteuning via de pas verloopt en Leergeld een maatwerkfunctie behoudt voor gezinnen met extra behoeften.
Aansluiting bij Dordtpas (scenario C): De aansluiting bij een extern systeem vraagt om duidelijke afspraken om te voorkomen dat bestaande Leergeld-voorzieningen ondergeschikt worden.
Vereenvoudigen van regelingen (scenario D): Hierin blijft Leergeld grotendeels in haar huidige rol functioneren, maar kunnen administratieve lasten mogelijk verminderen doordat er minder dubbele aanvragen zijn.

B. Rol van de cliëntenraad Avres

Belangenbehartiging: De cliëntenraad vertegenwoordigt de eindgebruikers en moet bij elk scenario meedenken over de gebruiksvriendelijkheid en toegankelijkheid van de maatregel.
Inbreng en monitoring: Zij dienen actief betrokken te worden in de ontwerpfase en in de evaluatie na implementatie, zodat eventuele knelpunten of stigmatisering tijdig worden aangepakt.

5. Conclusie en Aanbevelingen

Onze aanbevelingen zouden zijn:

Uitvoeren van een haalbaarheidsstudie

- Vergelijk per scenario de kosten, baten en juridische implicaties.
- Betrek hierbij de cliëntenraad Avres, Stichting Leergeld en andere relevante stakeholders.
- Intergemeentelijk overleg
- Organiseer bijeenkomsten met Molenlanden en Vijfheerenlanden om het draagvlak voor een gezamenlijke oplossing (scenario B) te peilen.

Juridische toetsing

Laat juridisch experts de scenario's toetsen, met speciale aandacht voor de aansluiting bij de Dordtpas (scenario C) en de compatibiliteit met bestaande regelingen.
Zorg voor duidelijke en waterdichte afspraken binnen GR Avres.

Stakeholderbetrokkenheid

Betrek Stichting Leergeld bij de besluitvorming, zodat eventuele overlap in ondersteuning tijdig wordt aangepakt. Zorg dat de cliëntenraad Avres een actieve rol speelt in het ontwerpen en monitoren van de gekozen maatregel.

Overweeg een pilotfase

Voer een proefproject uit, bij voorkeur binnen het kader van GR Avres of door het vereenvoudigen van de huidige regelingen (scenario D), om de praktische effectiviteit en gebruikservaring te evalueren.

Eindoverweging

Op basis van de huidige informatie lijkt de optie via de GR Avres (scenario B) het meest veelbelovend. Deze aanpak biedt schaalvoordelen en een integrale aanpak die goed aansluit op de bestaande minimaregelingen. Tegelijkertijd moet de haalbaarheidsstudie helder maken of aansluiting bij de Dordtpas (scenario C) of een vereenvoudiging van de huidige regelingen (scenario D) een nog effectievere en kostenefficiëntere oplossing kan bieden.
Het is cruciaal dat zowel de juridische kaders als de belangen van alle betrokken partijen – met name Stichting Leergeld en de cliëntenraad Avres – duidelijk worden vastgelegd. Op basis van een gedegen kosten-batenanalyse en de resultaten van een pilotfase kan de wethouder een weloverwogen keuze maken voor de invoering van een systeem dat economisch, juridisch en maatschappelijk verantwoord is.